



A bogyiszlói népfőiskola

Zajos hirtelenséggel abbahagyott esete volt a népművelésnek a népfőiskola, mostanában megint sokat beszélünk róla. Nagy kérdés, föl lehet-e még egyszer támasztani, és ha igen, milyen legyen megújulva. A zombóiak kerekedtek jól nemrégiben, hogy kíváncsiságukat kielégítve, tapasztalatokat szerezzenek, és velük tartottak a népművelés megyei, illetve városkörnyéki vezetői is. Köztudott, hogy Zsombón, a megszünt Wesselényi iskolában, jó tíz éve működik a gazdakör, és az utóbbi években nagyon kibővült a tevékenységi köre. Sorozatban hírtak oda olyan veretesen nagyszerű előadókat, akik tudományuknak talán legjobb képviselői. A találkozók mindig két oldalon karmatoztak. A hallgatók a témáról legtöbbet tudó emberrel találkoztak, és három-négy órás beszélgetés keretében a lehető legtöbbet igyekeztek megtudni tőlük, a vendégek viszont a tanyai életéről hallhattak pótolhatatlan ismereteket. Első közből, éppen az érdekeltől. Igaz, Dorozsmán is működött hajdanában népfőiskola, e sorok írója a hatvanas évek legelején gereblyézte össze, amit róla még tudni lehetett, de feledésbe merült. Menjünk tehát Bogyiszlóra!

ÁTSZABÁLYOZTÁK

Alföldi falu volt valamikor, a kalocsai birtokhoz tartozott, és a falu népe ma is az Alföld déli részének tájszólását beszéli. A fűszerpaprikát is ugyanúgy termeli, mint Kalocsa környéke. Szabályozták azonban a Dunát, és úgy vágták át a kanyarokat, hogy a folyam túlsó oldalán találta magát. Egy darabig komppal-csónakkal járt át a nép a földet művelni, családi kapcsolatokot ápolni, és csak sokára nyugodott bele, hogy a falut mindenestül átszabályozták a Dunántúlra. Még befeléfordulób lett, és még jobban őrizte régi hagyományait.

Olaszországba utazott egyszer a népi együttes, és elkíserte a Népművelési Intézet igazgatója is. Meghívták utána a faluba, és elpanaszolták neki, tájára se szívesen mennek az emberek a művelődési házhoz. Ez a gondjuk, hagyják őket békén! Megkérdezte az igazgató, lennének-e társ egy falukultúrá programban. Elvállalták.

Jöttek a kutatók, és szinte mindenkit megkérdeztek, ahogy egy mostani szociológiai főmérkőskor szokták. Amikor összerakták tapasztalataikat, akkor álltak elő a javaslatokkal: népfőiskolával kellene próbálkoznuk. Főhívat fogalmaztak, minden kiskapuba befűzték egyet. Viszsa is jelentkezett — összesen öt. Teljes csőd! Ez a falu valóban nem akar semmit!

Házalni kezdett Diófási Jánosné, néptanító és művelődésház-igazgató. Nyugtátni igyekezett mindenkit: itt nem kell vizsgázni, mert ez nem olyan főiskola. Egye fene, gondolták a falubeliek, nézzük meg, mit akarnak. Hatvanan mentek el az első előadást meghallgatni.

PESTRŐL JÖTTEK

Úgy szólt az alku, hogy az előadókról a Népművelési Intézet gondoskodik. Jobbnál jobb jöttek, és érdekesebbnél érdekesebb dolgokról beszéltek. Többesük nagyszerűen alkalmazkodott a körülményekhez, és nem otthon elkészített dolgozatát mondta föl, hanem valóban föl tudta emelni magához a hallgatóságát. A másik oldalról nézve ez úgy hangzik, hogy le tudott érezkedni hozzájuk.

Batyus előadásoknak mondták a bogyiszlóiakat, mert a hallgatók otthon sültöt pogácsával, üditőkkel vagy demizsonos boroskával érkeztek, és beszélgetés közben kínáltak is egymást. Miközben a csillagos égről beszélt valaki, vagy a néphagyomány dalairól, kóstolgatták is a hazait. Az előadó soha nem ütötte össze mondanivalóját, volt rá eset, hogy este tízkor is ott volt még. Azt hiszem, a páter-nosztter itt is két irányba szállította az ismereteket.

Alapvető gond azonnal, hogy az előadókat meg kell fizetni. Minél jobbak, annál jobban. Honnan vegye rá a pénzt egy kicsike falu? Tizenötöt áldoz rá a termelőszövetkezet, a megyei művelődési központ viszont az oda-vissza utazást, illetve a szállás költségeit vállalta magára. Előjött azonnal egy másik szempont is. Ila már kimozdul a nagyon okos ember Pestről, akkor legalább még egy faluban vagy városban illik neki egy másik előadást is szervezni. Mindkét oldal jogos érdeke kívánja így. Zsombón más a helyzet. A legtöbb előadó egyáltalán nem akart még aprócska tiszteletdíjat se el-

fogadni. Azt mondia, neki ez élmeny volt, és szívesen eljön máskor is, ha meghívják. Följegyezték azért a zombóiak is, hogy rendelkezés szabályozza kinek-kinek a tarifáját, és útiköltséggel együtt akár ezerötszáz-kétezer forintba is rúghat. Nem hiszem azonban, hogy egyelőre alkalmazni is tudják.

SZOCIOLÓGUST NE!

Szeretném, ha sértés nem lenne belőle, hiszen jó pénzért se szoktam sérteni senkit. Korszakainkban vannak divatos tudományok, és kevésbé divatosak. Bedobja a gyerek a szomszéd ablakát, azonnal előáll a televízióban egy pszichológus, aki elmondja, milyen lelki rugók indították el a karját, előáll a szociológus is, aki viszont azt mondja el, mennyire általános vagy nem általános a jelenség. Gyatraság ezt tenni velük, szatírcsszintre szállítjuk le tudományukat. A lenyeg azonban most azt, hogy Bogyiszlóra is küldtek pszichológust is, társadalomkutatót is. A szociológus igyekezett kimondani a kemény társadalmi igazságokat, de evvel állítólag döbbenetet váltott ki hallgatóiból. Negyven hallgatóból huszoneknek az arca remült volt. Hát ez meg mi volt?! Ide olyanokat ne hozzanak, akik lázítanak! Jöjjön inkább a néprajzos, aki tud a nyelvükön beszélni, jöjjön a református lelkész, de ne jöjjön a társadalomkutató!

Ezen aztán el lehet gondolkodni. Jó, Révész Ilonka néni is azt mondia, rosszul érezték magukat. Még föl se tudtak öltözni rendesen, és nyakkendő nélkül álltak ki beszélni. Ünneplőbe öltözik a falu, mintha templomba menne, erre előáll valaki ingben, pulóverben, és ilyen-olyan aspektusokból vizsgálja a kérdést. Közelről nézve is veszedelmes következtetésekre lehet jutni, messziről még inkább, de azt hiszem, nem arról van szó, hogy a mai falut nem érdekli a mai társadalom. ezer küszködése, inkább arról, hogy az érdekelt előadók hozzájuk beszéltek ugyan, de nem nekik. Lehet,

hogy Marlborót szívtak, és azt is hamar elnyomták, ami a falusi fejekben pocskékolás látszatát kelti, és éles ellentétben áll a hirdetett igékkel, de elő kell vennünk a népművelés ősi igazságát: nem szabad még Marlborót szíva se az emberek feje fölött beszélni olyan kérdésekről, amelyeknek egyike-másika igen közelről érintheti őket. Menteni akarom inkább az előadót, nem sérteni, hiszen nem voltam ott.

CSINÁLD MAGAD

Sok jó tapasztalattal és csupán néhány kellemetlennel véget ért a fölülről jövő pártfogás időszak, de megmaradt a népfőiskola, és megmaradt tovább is a szekszárdi Babits Mihály Művelődési Központ támogatása az utazások és szállások fedezésében. Néhány támpont a sok közül:

Résztvételi díj továbbra sincsen, bár a népfőiskola igen költséges. A falu népe szívesen süti meg a pogácsáját, és hozza el a demizsonját, de a kultúrára pénz nem áldoz. Hétfőnként este hatkor kezdődik, és kilencig szokott tartani az előadás, azután beszélgetnek az emberek. Van úgy, hogy éjfélkor ér haza Diófási. Az is elhangzott javaslatként, nem baj, ha nem érkezik meg az előadó, akkor is jöjjenek össze. A férfiak politizálnak, az asszonyok beszélgetnek, de föltétlenül legyenek együtt. Ezután is küldenek szét minden ősszel jelentkezési lapokat, de csak a törzsközönseget akarják összeállítani belőlük. A nagykönyv szerint vezetőséget is kellene választaniuk, de mindenféle vezetőséggel akár ördögöt is lehetne üzetni Bogyiszlón is. Nem kell! A házigazdászerep se kell. Először azt gondolták, legyen minden estnek más a házigazdája, és készüljön is előre a könyvekből. Szívesen fogadják a vendéget, meg is kínálják a batyuból vagy az üvegből, de könyvet nekik ne adjanak előre!

Bogyiszló közel van Pakshoz, benne van a veszélyességi zónájában. A tavalyi csernobili balást az ittenieket eleve másként érintette. Megkérdeztem Révész Ilonka nénit, hallottak-e előadást az atomszagjáról akkor, amikor legjobban égette őket a tanulság. Azt mondia, tervben volt, de elmaradt. Zsombón nem maradt el, és ha szabad ezt a piaci kifejezést használnom, szuperjó előadás hangzott el.

Ha a zombóiak jobban figyelnek a népművelés áramlataira, akkor tíz éve működő gazdakörüket régen népfőiskolának keresztelték volna el, és akkor talán a bogyiszlóiak jöttek volna hozzájuk tapasztalatot szerezni. Sok jó szempont jött elő azonban így is, érdemes volt érte Tolna alá utazniuk.

HORVÁTH DEZSŐ

Infarktus után

Csak ülj le mellém, ide a padra. Megpihenek, aztán lemegyünk a csónakhoz. Ötszáz métert gyalogoltam, de úgy érzem, mintha egész nap zsákoltam volna. A betegségnél szörnyűbb az a tudat, hogy rokkant vagyok. Amikor az intenzív osztályon feküdtem, nem gondoltam arra, kipurcanok. Persze, bántott a gondolat, esetleg holnapról a jó meleg kuckómat a hideg agyagos földre cserélem fel. Tetejébe ez a szegedi föld vizes is, nyirkos is. Látod, csak jól vagyok, mert akasztófahumorra is jut már az energiámból. De azért gondold meg, milyen lehet 42 évesen rokkantnak lenni. Nem tudok magammal mit kezdeni, és kapom a 4 ezer forintos rokkantnyugdíjat. Ennyi pénzből gyere ki, amikor már hozzászoktál a 25—30 ezerhez. Az a rohadó pénz az oka mindennek.

Gémkáztam én is, a 6500 forintos fizetésből nem tudtam volna a lányomnak lakást venni. Az asszony hazahozott 5 ezeret, kifizettük az OTP-lakás rezsijét, no, nem sírok, a napi söröcskére jutott. Olcsó páli vagyok én, egész nyáron elladikáztam, pecázgattam. Két kőbányait betettem a csónakba, ennyibe került a szórakozásom. Se nők, se kártya, békében voltam a világgal. Jó műszerésznek tartottak. A haverok régóta duruzsolták a fülembé, hülye vagyok, hogy ilyen kevés pénzért robizok. Váltam ki az engedélyt, nyissak műhelyt, legyek maszek. Olyan tudással, mint az enyém, hamar milliókat kereshetek. Megfordult a fejemben, hogy jó lenne egy kicsit könnyen élni. Utánaéztem, mibe kerülne műhelyt nyitni. Elszörnyedtem, hogy fél milcsi kell. Egy hónapig is rázhatott volna a Kato daru, nem sok esett volna ki a gatyámból. Le-mondtam a maszekságról, pecázgattam tovább.

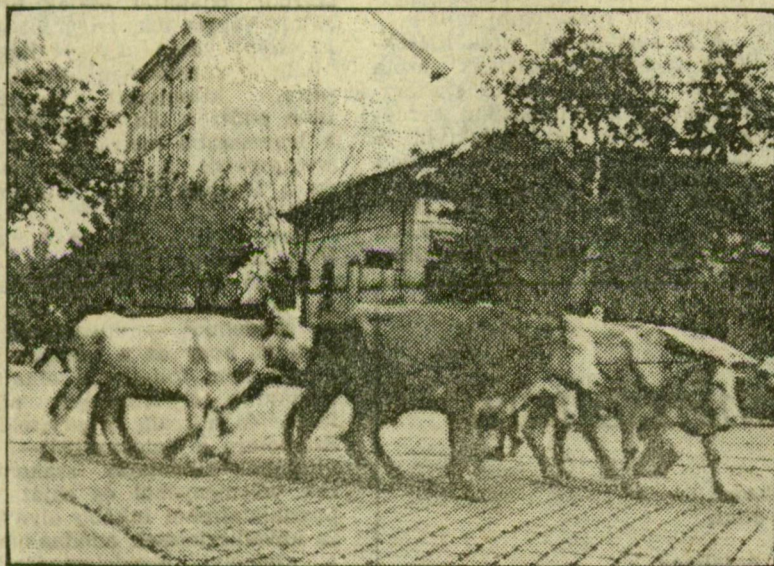
Amint nőtt a lány, egyre többet duruzsolt az asszony. A mi gyerekünk se rosszabb, mint a másé. Lám, a szomszéd is csóró, de az esküvő után megvette a kétszobás lakást a gyerekeknek. Esténként, mikor a horgászásból hazaértem, mindig ugyanazt a szöveget hallottam, hogy magamra gondoltam, és a családdal nem törődöm. Kezdték magam úgy érezni ott, hon, mint egy kocsmatöltelek, aki elkortyolja a fizetést. Szapult az asszony, különösen amikor megjelent a lány nál az első komoly udvarló. Nem maradt nyugtom. Így ment hónapokig. Aztán egy délután a cégnél szóltak, ha kedvet érezek, holnapot gémkázhatok. Bevesz a csapat, valakinek a helyére. Azt is mondia, ha hajtunk, megtriplázhatom a fizetésem. Eszembe jutott az asszony dumája, de csábított a lehetőség is. Beszálltam a csapatba.

Reggel hatól délután kettőig tartott a rendes munkaidő. Azt mindig megfajultuk négy órával. Eleinte nem éreztem magam fáradtnak. Csak a négy órában volt hajtás, előtte lötyögés. Hanem a cég egyre több munkát kapott, így csapatunk szombat-vasárnap is gémkázott. Reggel 6-tól este 6-ig. Akkor kezdtem keresni a nagy pénzt. Megígérték a lányomnak, két éven belül veszek neki lakást. Otthon csönd lett, és nagyobb lett a becsületem. A Tiszát akkor láttam, amikor elmentem a trafik előtt és a képeslapon megpillantottam. Melő, alvás, melő, alvás... Ez ment egy évig, amikor éjszaka 2 óra körül arra ébredtem, csupa víz a hálóingem és úgy ver a szívem, mint a dobpergés. Hyet még soha nem éreztem, megijedtem. Kimentem a fürdőszobába, s vizes törülközővel megdörzsöltem a szívujjaimat. Jobban lettem, visszamentem, lefeküdtem, nem törődtem a dologgal. Két hét múlva megismétlődött az éjszakai jelenet. De a vizes törülköző megint használt, elmúlt a gyors szívverésem.

Megint eltelt egy hónap, amikor ismét vakakolt a szívem. Tompa fájást is éreztem. Most már tudom, akkor kellett volna leállni a hajtással. Annyit könyvet elolvastam, hogy utólag szívgyógyásszá képeztem ki magam. Még egyszer elmentem az orvoshoz, anginás rohamokra adott gyógyszert. Szedtem a pirulákat, de hajtottam tovább. Egy hónapra rá a buszmegállóban rosszul lettem. Onnan már a mentő vitt el. Túléltem az infarktust. Szerencsém volt, hogy bivalyerős szervezettel születtem. Korábban soha még náthás nem voltam. Ott, az intenzív osztályon, két 30 éves is meghalt mellettem ebben a rohadó bajban. Aztán szanatóriumba utaltak. Szépen feljavítottak. Mig bent gyógyítottak, a lányom megkapta a lakást, a háromszáz ezer forintot már korábban befizettem. Mikor bejött látogatni, mondia neki, adja ki a kéglit, mert a bérelszámoló fizetésből nem tudja fenntartani. És én soha többet nem tudom támogatni. Maradjon egyelőre az anyja mellett, mert velem már életbiztosítást sem kötnek.

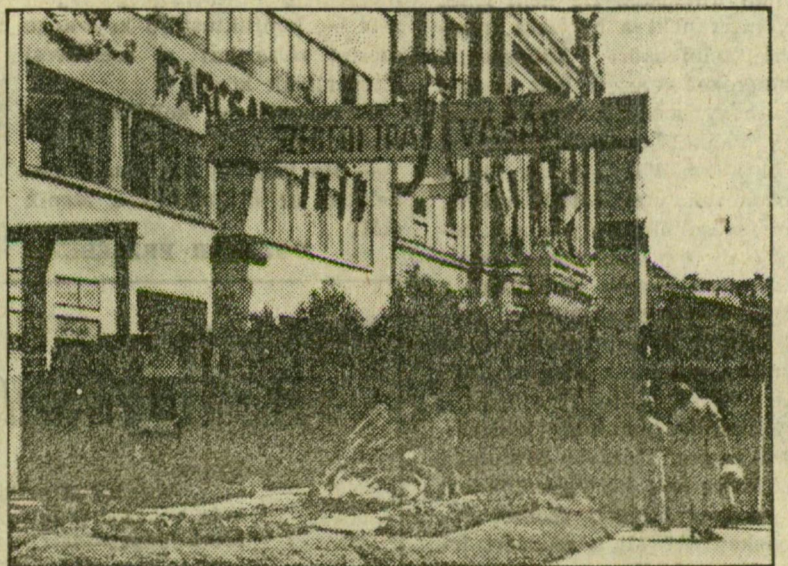
Gyere, megnézzük a ladikómat. Csak azért nem adom el, mert a Tisza tartja még bennem a lelket. Beülni nem merek, öt kilónál többet nem emelhetek. Csak nézem a lapátot és simogatom, néha elbőgöm magam. Annyi a szabadidőm, hogy nem tudok mit kezdeni vele. Heverészek, olvasok, sétálok. Nyomoréknak érzem magam, de legalább élek. Most kezdem igazán becsülni az életet.

HALÁSZ MIKLÓS



Küldjön
egy képet!

Mai lapunkban Szántó Zoltán (Damjanich u. 13.) jóvoltából teszünk közzé két, az édesapja által a 30-as években készített fotót. Olyan korból, amikor — ki hné! — a Kossuth Lajos sugárút és a Vadász utca kereszteződésében még a békésen arra baktató marhaesordát lehetett fényké-



pezni. A másik kép pedig a XII. ipari vásár főbejáratát ábrázolja, a Horváth Mihály utcában. Szép számmal kaptunk már fotókat olvasóinktól. Mindenkinek köszönjük, aki gondolt ránk és képeket küldött főhívásunkra, s egyben szíves türelmüket kérjük, míg képeik megjelennek lapunkban.